

D·N
19/6 1947

Nazism och kommunism i svensk opinion

Endast en ytterligt liten del av det svenska folket kände sympati för den nazistiska våldsläran, detta framgår av valen såväl före som efter det andra världskrigets början. Men ojämförligt större grupper visade, särskilt under Hitlerregimens glansår 1938—41, tolerans och förståelse gentemot nazismen. Man beundrade det tyska folkets skenbara sammansvetsning till en enhet likaväl som den väldiga maktutvecklingen; den av förtryck framkallade allmänna anslutningen till nazismen fattades som ett bevis på den nya ordningens förträffliga egenskaper. Stora skeenden uppfattas gärna som framsteg, och i oerhörda framgångar vill man spåra drag av nödvändighet och djupare inre värde; av denna benägenhet profiterade Hitler, liksom på många tidigare förtryckare och erövrare. Att nazismen byggde på diktatur, undertryckande av oliktankande och rasföljelse var fakta som få förnekade, men många sökte bortse från eller betrakta som något oväsentligt och övergående. Koncentrationslägrens grymheter glömdes inför bulletinerna om fester, reformer och segrar.

Kommunismens åskådning står ur demokratisk och humanitär synpunkt högre än nazismens, men den regim som eftersträvas och de åtgärder som genomförs efter maktövertagandet är av samma art. Diktaturen är lika fullständig, un-

tertryckandet av den medborgerliga friheten lika hänsynslöst, förföljelserna mot de tveksamma eller motspänstiga lika hårda. Rasförtrycket saknas, men denna ostridiga förtjänst väger lätt med tanke på att likriktningen i åsikter — dvs. den ovillkorliga anslutningen till de styrandes för tillfället förda politik — säkras med den yttersta stränghet. Måhända kan det anses mindre motbjudande att straffa en person för hans övertygelse än för hans ras, men på den skillraden lär icke många svenskar vilja göra sin hållning till ett politiskt system beroende.

Likväl framträder i Sverige — även utanför det kommunistiska partiet — samma tendenser till förståelse och uppskattning gentemot den nu framgångsrika diktaturriktningen som tidigare i fråga om nazismen. Efter allt att döma är dessa tendenser till och med starkare. De presenteras icke blott av det fåtal karaktärlösa som förlamas av respekt redan då de på avstånd vittrar en segrare. Icke heller endast av dem som inför makten och framgången känner ett slags politiskt ointresserad, det är frestande att säga estetisk beundran. Kommunist-sympatisörerna är främst att söka inom kretsar som varit starkt, om än icke alltid öppet, fientliga mot nazismen och som motiverat denna fientlighet med hänvisningar till nazisternas tyranni och grymhet.

Olika faktorer spelar här in. Insikten att Sverige måste leva i ett gott förhållande till mäktiga grannar är sannolikt än mera verksam i fråga om kommunismen än då det gällde nazismen, ty den ryska regimen ter sig mera stabil och permanent. Tacksamhet mot dem som bidragit till nazismens krossande är en annan medverkande orsak. Den kommunistiska åskådningen äger, på grund av sin ursprungligen humanitära läggning, en annan prestige bland hyggliga människor än nazismen. Allt detta gör det till en viss grad förståeligt att en vag kommunistympati framträder hos många vilkas demokratiska och mänskliga sinnelag icke kan bestridas.

Denna inställning är icke der mindre ohållbar. Den som godtyckligt diktatur, förföljelser och grymheter som medel för vinnande av ett politiskt mål kan visserligen utan inkonsekvens fördöma nazismen och sympatisera med eller stödja kommunismen — han kan finna nazismens mål avskryvbart och kommunismens tilltalande. Men den som tagit avstånd från nazismen på grund av dess metoder, som reagerat just mot diktaturen, förföljelsen och grymheter, han är också skyldig att ta avstånd från kommunismen. Den som visar förståelse och uppskattning av kommunismen har ingen rätt att fördöma nazismens våldslära och våldsmetoder — det är att spela falskt, att vädja till känslor som icke är bestämmande för den egna uppfattningen. Det är detta systematiskt genomförda falskspeleteri som utmärker kommunismens agitation mot nazismen före 1939 och efter 1941; 1939—41 var tendensen den motsatta.

Hos många mildras draget av falskhet genom en energiskt bevarad okunnighet. Förhållandet var ofta detsamma med nazistsympatisörerna för fem eller tio år sedan. De talade om att man borde "förstå" nazismen, dvs. uppskatta den, och därför ville de inte veta hur det stod till i Tyskland. Nu kräver kommunistympatisörerna förståelse för den kommunistiska regimen. Att "förstå" betyder i det ena fallet detsamma som i det andra: att undvika kunskap om förtryck och godtycke, tortyr och koncentrationsläger. Det är en förståelse som är insiktens och inlevelsens motsats.

94
44
158

Karta över Europa med de av Sovjet behärskade eller starkt influerade länderna markerade med mörkare färgton.

20/6

Docent Hedenius, som börjat denna debatt, får enligt Dagens Nyheter praxis sista ordet. Jag hänvisar blott till min artikel den 13 juni. Debatten i odödighetsfrågan är härmed avslutad i Dagens Nyheter.

H. T -n